

PIRKANMAALAISTEN REKIKOIRAYRITTÄJIEN NÄKE- MYS REKIKOIRIEN HYVINVOINNISTA

Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa

Uusipulkamo Ella

Opinnäytetyö
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
Matkailun koulutusohjelma
Restonomi AMK

2016

Matkailu-, ravitsemis- ja talousala
Matkailun koulutusohjelma
Restonomi AMK

Tekijä	Ella Uusipulkamo	Vuosi	2016
Ohjaaja(t)	Mervi Angeria, Merja Koikkalainen		
Toimeksiantaja	Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa		
Työn nimi	Pirkanmaalaisten rekikoirayrittäjien näkemys rekikoirien hyvinvoinnista		
Sivu- ja liitesivumäärä	39 + 4		

Opinnäytetyössä tutkittiin rekikoirien hyvinvointia Pirkanmaalla rekikoirayrittäjien näkökulmasta. Matkailualalla työskentelevien eläinten hyvinvointi on pinnalla nykypäivänä, joten siksi aihetta oli ajankohtaista tutkia. Opinnäytetyön toimeksiantajan Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa -hankkeen tavoitteena on varmistaa eläinten hyvinvointi matkailun liiketoiminnassa. Hanketta toteutetaan Lapin alueella. Opinnäytetyön suuntaaminen Etelä-Suomen alueelle oli hyvä keino saada vertailupohjaa Lapissa toimiville rekikoirayrityksille.

Työn tavoitteena oli saada tietoa rekikoirien hyvinvoinnista suoraan yrittäjiltä itseltään. Työn tutkimusmenetelminä käytettiin puolistrukturoitua haastattelua sekä kvalitatiivista tutkimusta. Tutkimusmenetelmien kriteerit täyttyivät, koska työhön haastateltiin kahta valittua Pirkanmaalaista yrittäjää samoilla kysymyksillä. Haastattelut suoritettiin puhelimen välityksellä. Työn tietoperustaan hankittiin tietoa niin eläinsuojelulain pykälistä kuin alan asiantuntijoiden kirjoituksista.

Johtopäätöksissä verrattiin haastateltavien vastauksia keskenään, jotta nähdään, onko niissä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia. Yrittäjien vastaukset poikkesivat toisistaan mutta pääpiirteittäin he olivat samaa mieltä asioista. Rekikoirien hyvinvointi on molemmille tärkeää, koska koirat ovat osa perhettä. Heidän liiketoimintansa Etelä-Suomessa eroaa kuitenkin paljon Lapin rekikoirayrityksistä ja niiden toiminnasta.

Avainsanat

Rekikoirat, eläin, hyvinvointi, eläinsuojelulaki, haastattelu

Tourism
Degree Programme in Tourism
Bachelor of Hospitality Management

Author	Ella Uusipulkamo	Year	2016
Supervisor	Mervi Angeria, Merja Koikkalainen		
Commissioned by	Animal welfare in tourism services		
Subject of thesis	Pirkanmaa sled dog entrepreneurs' vision of sled dog wellbeing		
Number of pages	39 + 4		

The thesis was commissioned by a project called Animal welfare in tourist services. The project's aspiration is to assure animals' welfare in tourism services. The project is executed in Finnish Lapland. The thesis is focused on animal wellbeing in the Pirkanmaa-area. Since the thesis is focused on southern Finland, it gives a base to compare sled dog businesses in Lapland and in Pirkanmaa.

The goal of the thesis is to get information about the wellness of sled dogs straight from the entrepreneurs in Pirkanmaa. Since the subject is current nowadays, it was a great point to analyze it through this thesis. The research methods used in this thesis were semi-structured interview and qualitative analysis. The criterion of research methods was fulfilled because two chosen entrepreneurs were interviewed by the same questions. Interviews were executed through phone calls. Knowledge basis of the thesis was built by information about animal welfare law and writings of experts.

Answers of the interview questions are compared in the conclusions to see if there are differences and affinities. Answers of the entrepreneurs were different to each other but mainly they agreed on things. Both thought that the wellbeing of their sled dogs is important because they see dogs as their family members. Their businesses in south Finland differ a lot in comparison to sled dog businesses in Lapland.

Key words Sled dogs, animal, wellness, animal protection law, interview

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 MATKAILUPALVELUISSA TYÖSKENTELEVÄN ELÄIMEN HYVINVOINTI SUOMESSA.....	7
2.1 Eläinten hyvinvoinnin toteuttaminen ja määrittely Suomessa	7
2.2 Eläinsuojelulaki ja -asetus sekä matkailueläimiin liittyviä säädöksiä	9
2.3 Matkailupalvelut rekikoirayrityksissä	11
3 REKIKOIRAT JA NIIDEN HYVINVOINNIN VARMISTAMINEN	13
3.1 Rekikoirarotuja	13
3.2 Koiran kytkeminen, koppi/sääsuoja ja koiran synnytys	15
3.3 Eläinsuojelurikos ja pysyvä eläinnäyttely	16
3.4 Rekikoirien pidon käytäntöjä hyvinvoinnin näkökulmasta	17
4 TUTKIMUSMENETELMÄT	21
4.1 Puolistrukturoitu haastattelu.....	21
4.2 Kvalitatiivinen tutkimus.....	22
4.3 Yrittäjän haastattelulomakkeen analysoiminen	22
5 RIVERSIDE HUSKY-TILAN YRITTÄJÄHAASTATTELU	24
5.1 Haastattelun aloitus ja yritysesittely	24
5.2 Eläinten hyvinvointi	24
5.3 Eläimet ja matkailijat	26
5.4 Viestintä	27
6 GEGWEN GETAWAYS-TILAN YRITTÄJÄHAASTATTELU	29
6.1 Haastattelun aloitus ja yritysesittely	29
6.2 Eläinten hyvinvointi	29
6.3 Eläimet ja matkailijat	31
6.4 Viestintä	33
6.5 Haastatteluiden tulokset.....	34
7 POHDINTA	36
LÄHTEET	38
LIITTEET	40

1 JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö tehdään ”Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa” -hankkeen toimeksiannosta. Opinnäytetyön tehtävänä on tutkia rekikoirien hyvinvointia yrittäjän näkökulmasta haastattelun avulla. Työn tavoitteena on saada tietoa toimeksiantajalle rekikoirien hyvinvoinnista Pirkanmaan alueella. Koska eläinten hyvinvointi on ajankohtainen aihe etenkin matkailualalla, tällainen tutkiva opinnäytetyö on hyvä keino saada asiasta lisätietoa. Nykypäivänä moni ohjelmapalveluyritys hyödyntää eläimiä kuten koiria, poroja sekä hevosia liiketoiminnallisesti, minkä vuoksi aihe on noussutkin pinnalle. Suuri syy aiheen valinnalle oli kiinnostus eläimiä kohtaan sekä ajankohtaisuus.

Työn tutkimuksen aiheena ovat rekikoirat ja niiden hyvinvointi, johon perehdytään etenkin yrittäjän mutta osittain myös asiakkaan näkökulmasta yrittäjähaastattelujen avulla. Tutkittavat koiratilat on rajattu kahteen Pirkanmaalla sijaitsevaan yritykseen Riverside Huskyyn sekä Gegwen Getawaysiin. Opinnäytetyössä haastatellaan puhelimitse kumpaakin yrittäjää hankkeessa luodulla kysymyspatteristolla. Kysymyksillä on tarkoitus selventää, kuinka rekikoirien hoito toimii käytännössä yrittäjän kannalta ja kuinka se näkyy myös asiakkaille.

Rekikoirien hyvinvointiin keskittyntä opinnäytetyötä ei ole aiemmin tehty, mutta rekikoiriin muutoin liittyviä töitä löytyy moniakin. Opinnäytetyön teko eläinten hyvinvoinnista matkailupalveluissa oli ajankohtainen pinnalla olevan aiheen vuoksi. Opinnäytetyö luo vertailupohjaa Lapissa toimiville rekikoirayrityksille, koska liiketoiminta ja yritysten koko ovat pienempiä Pirkanmaalla kuin Lapissa. Hankkeelle tehdään muitakin töitä esimerkiksi väitöskirjaa, joita voidaan lopulta verrata ja näin saada lisätietoa eläinten hyvinvoinnista matkailupalveluissa.

Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa -hankkeen toiminta-alueena on Lappi. Hankkeen toteutusaika on 1.1.2016–31.12.2017. Hanketta ovat toteuttamassa Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin yliopisto sekä Matkailun tutkimus- ja koulutusinstituutti. Hanke järjestää Lapin alueella tiedotus- ja sparraustilaisuuksia, joissa

käsitellään työeläinten hoitoa sekä eläinten hyvinvoinnin hyödyntämistä yrityksen liiketoiminnassa. (Lapin AMK 2016.)

Hankkeen tavoitteena on varmistaa eläinten hyvinvoinnin toteutumista matkailupalveluissa. Rekikoirat, porot sekä hevoset ovat hankkeen keskipisteinä. Hankkeen on tarkoitus myös lisätä matkailuyrittäjien mahdollisuuksia hyödyntää eläinten oikeaa kohtelua ja hyvinvointia kilpailukykytekijänä liiketoiminnassaan. Hanke tuottaa tiedotus- ja ohjeistusmateriaalia eläinten pidosta, hoidosta, ruokinnasta sekä käsittelystä matkailun liiketoimintaan liittyen. Tiedot välitetään hankkeessa kirjallisesti artikkeleiden ja julkaisujen muodossa sekä sähköisesti videoiden ja oppaiden e-versioiden kautta. (Lapin AMK 2016.)

2 MATKAILUPALVELUISSA TYÖSKENTELEVÄN ELÄIMEN HYVINVOINTI SUOMESSA

2.1 Eläinten hyvinvoinnin toteuttaminen ja määrittely Suomessa

Eläinten hyvinvointi on ajankohtainen aihe 2010-luvun Suomessa. Raussi (2016, 8) kertoo, että eläinten hyvinvoinnista ovat kiinnostuneet niin eläinalan asiantuntijat, taiteen ja kaupan alan toimijat kuin kansalaisetkin. Majurin ja Äijälän (2016) mukaan alalla on sattunut vakavia laiminlyöntejä, joiden seurauksena keskustelu aiheesta on vilkastunut sekä populaareissa että akateemisissa piireissä. Jotta eläinten hyvinvointia voidaan parantaa, se vaatii monien eri tahojen toimivaa yhteistyötä. (Raussi 2016, 8.) Lisäksi eläinten hyvinvoinnin edistämiseksi Lapissa on perustettu kaksi hanketta. Matkailueläimillä on suuri osa matkailualalla niin konkreettisesti kuin imagollisestikin. Siksi on välttämätöntä huomioida eläin sekä lajinmukaisesti että yksilöllisesti, jotta kokonaisvaltainen hyvinvointi voi toteutua. (Majuri & Äijälä 2016.)

Äijälän ja Majurin (2016) mukaan eläinten hoitajalla itsellään on suuri merkitys eläimen hyvinvoinnin toteutumisessa. Koska matkailueläimet kohtaavat työssään paljon erilaisia matkailijoita erilaisine asenteineen, voivat he vaarantaa eläinten hyvinvoinnin samalla kuin oman sekä eläimen turvallisuudenkin. Tällaisen ehkäisemiseksi tehokas viestintä on hyvä ratkaisu sen oikein toteutuessa. Viestintä vaikuttaa suoraan matkailijan käsitykseen ja käyttäytymiseen eläintä kohtaan. Majuri ja Äijälä (2016) toteavat, että matkailijat ovat nykyään kiinnostuneempia ja tietoisempia eläinten hyvinvointiin liittyvistä ongelmista. Siksi olisikin tärkeää huolehtia eläinten hyvinvoinnista niin eläimen itsensä kuin liiketoiminnan kannattavuuden näkökulmasta. (Majuri & Äijälä 2016.)

Määritelmänä eläinten hyvinvointi muotoillaan seuraavasti: ”Hyvinvointi on eläimen kokemus sen omasta psyykkisestä ja fyysisestä olotilasta” (Raussi 2016, 8). Tämän määritelmän ovat laatineet valtioneuvoston asettamat kolme kotimaista neuvottelukuntaa. Nämä ovat seura- ja harrastuseläinten neuvottelukunta, tuotantoeläinten hyvinvoinnin neuvottelukunta ja tieteellisiin tai opetustarkoituksiin

käytettävien koe-eläinten suojelun neuvottelukunta (Raussi 2016, 16). Opinnäytetyössä käsitellään vain seura- ja harrastuseläinten neuvottelukunnan informaatiota ylimääräisen tiedon rajaamisen vuoksi, sillä rekikoirat kuuluvat tähän ryhmään.

Valtioneuvoston asetus määrittelee seura- ja harrastuseläimet seuraavasti: ”Seura- ja harrastuseläimellä tarkoitetaan tullin, puolustusvoimien tai rajavartiolaitoksen käytössä olevaa koiraa, poliisikoiraa, vartiokoiraa, paimenkoiraa, reki-koiraa, opas- tai muuta avustuskoiraa sekä muihin vastaaviin tarkoituksiin ja tehtäviin käytettävää koiraa.” (Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta 2.1 §.)

Seura- ja harrastuseläinten neuvottelukunta tarkastelee eläinten hyvinvointia kolmen oikeuden kautta: Oikeus lajinmukaiseen käyttäytymiseen ja elinympäristöön, oikeus hyvään kohteluun sekä positiivisiin tuntemuksiin ja kokemuksiin sekä oikeus hyvään terveyteen ja toimintakykyyn (Eläintieto 2016). Neuvottelukunnan määritelmä kattaa hevoset, koirat, kissat, jyrsijät, kanit, linnut sekä terraario- ja akvaarioeläimet. Ihmisillä on siis velvollisuus huolehtia siitä, että nämä eläinten oikeudet toteutuvat. (Eläintieto 2016.)

Eläinten oikeuksiin kuuluvat muun muassa niiden hyvinvoinnin turvaaminen, joka on osana ihmisen velvollisuutta eläintä kohtaan. Seura- ja harrastuseläinten neuvottelukunta kertoo, että eläimen oikeuksia on positiivisia sekä negatiivisia. Negatiiviset oikeudet ovat oikeuksia olla tulematta häirityksi tai estetyksi muiden taholta ja positiiviset oikeudet vaativat tukea ja apua muilta (Eläintieto 2016).

Jotta eläimen hyvinvointia voitaisiin edistää, sen elämästä täytyy ottaa pois kipua ja pelkoa tuottavat kokemukset. Hyvinvointia edistetään lisäämällä eläimelle mielellistä tuottavia kokemuksia. (Raussi 2016, 8.) EU:n Lissabonin sopimuksen mukaan eläimet ovat tuntevia olentoja, mikä tulee huomioida niiden kohtelussa sekä pito-olosuhteissa (Lissabonin sopimus 2007/C306/01 6B:21 §). Neuvottelukuntien määritelmässä eläimen hyvinvoinnin vaikuttavat tekijät ovat eläimen mahdollisuudet sopeutua ympäristön tapahtumiin ja olosuhteisiin. Sopeutumisen epäonnistuessa tai jatkuvan, voimakkaan stressin, rasituksen, käytöshäiriön tai

terveyden haitan aiheutuessa eläimen hyvinvointi heikkenee. Eläimen hyvinvointiin voidaan vaikuttaa eläinjalostuksella, käsittelyllä, hoidolla sekä pito-olosuhteilla (Eläintieto 2016).

2.2 Eläinsuojelulaki ja -asetus sekä matkailueläimiin liittyviä säädöksiä

Eläinsuojelulain (ESL 247/1996) on tarkoitus suojella eläimiä parhaalla mahdollisella tavalla kärsimykseltä, kivulta ja tuskalta sekä edistää eläinten hyvinvointia ja kohtelua. Eläinsuojelulakia sovelletaan kaikkiin eläimiin (ESL 1–2 §). Matkailualalla eläinten kanssa työskentelevän yrittäjän on erittäin tärkeää tietää laeista, jotta yritys toimii kuten pitääkin. Eläinsuojelulaissa käsitellään hyvin laajasti eläimiin kohdistuvia säädöksiä. Opinnäytetyössä käsitellään vain niitä osioita, jotka voidaan yhdistää suoraan rekikoiriin ja niiden olosuhteisiin. Lisäksi osiot ovat niitä seikkoja, jotka ovat etenkin yrittäjille tärkeitä huomion kohteita.

Eläinsuojelulaissa käsitellään eläinten pitopaikkaa, jonka on oltava riittävän tilava, suojaava, valoisa, puhdas ja turvallinen riippuen eläinlajista ja sen tarpeista. (ESL 4 §.) Rekikoirat elävät tarhoissaan ison osan päivästä ja yleensä ulkona. Tarhojen on vastattava eläinsuojelulain mukaisia säädöksiä ollakseen hyväksyttäviä. Lain mukaan hoidossa olevaa eläintä ei saa jättää hoidotta tai hylätä. Eläimen täytyy saada riittävästi sille sopivaa ravintoa, juotavaa ja muuta sen tarvitsemää hoitoa. Lisäksi jos eläin sairastuu, sen on saatava asianmukaista hoitoa. Olosuhteet ja eläimen hyvinvointi tulee tarkistaa riittävän usein. (ESL 5 §.) Rekikoiratiloilla eläinlääkärit tekevät joskus tarkastuskäyntejä, joiden tarkoitus on varmistaa eläinten hyvät olosuhteet.

Saavalainen (2010) kertoo, että eläinsuojeluasetus on annettu eläinsuojelulain nojalla. Eläinsuojeluasetus (ESA 396/1996) säättää yksityiskohtaisesti eläimiin kohdistuvia toimenpiteitä, kuten eläimen pitoa, hoitoa, kohtelua sekä käsittelyä. Asetus määrittelee eläinsuojelulakia tarkemmin muun muassa pitopaikan yleisiä vaatimuksia, sen olosuhteita sekä eläinsuojan rakenteita. (ESA 1–4 §.)

Eläinsuojeluasetuksessa (396/1996) kerrotaan eläinten pitopaikan yleisistä vaatimuksista seuraavasti: ”pitopaikan rakenteet ja laitteet on suunniteltava, rakennettava ja huollettava siten, että se on eläimelle turvallinen ja että pitopaikan pölyvaara ja eläimen karkaamisvaara ovat mahdollisimman vähäisiä. Pitopaikassa tulee voida ylläpitää puhtautta ja hyvää hygieniaa ja siellä olevat eläimet on voitava tarkastaa ja hoitaa vaikeuksitta. Pitopaikka ei saa vahingoittaa eläintä eikä vaarantaa sen terveyttä. Eläimen on voitava pitopaikassaan seistä, levätä ja liikkua luonnollisessa asennossa. Eläimen tulee voida pitopaikassaan nousta maakuulta luonnollisella tavalla.” (ESA 1 §.) Rekikoiratilalla yrittäjän on tärkeää ottaa huomioon edellä mainitut seikat, jotta koirat saavat tarpeellisen turvan ja huolenpidon.

Rekikoiriin voidaan suoranaisesti yhdistää eläinsuojeluasetuksesta muun muassa kohdat pitopaikan säädöksistä (ESA 2–4 §), ulkotarhan ja sen varustelun säädöksistä (ESA 6–7 §), eläinten hoidon säädöksistä (ESA 8–11 §), eläinten kohtelun ja käsittelyn säädöksistä (ESA 12–14 §) sekä eläimen kytkemisen säädöksistä (ESA 15–16, 22 §).

Valtioneuvoston asetuksessa (674/2010) on oma osionsa koirille. Yleisinä vaatimuksina koiraa on ulkoilutettava päivittäin riittävän usein ja on kiinnitettävä huomio koiran liikunnantarpeen tyydyttämiseen. Lisäksi koiralla on oltava kuulo- ja näköyhteys ympärillä olevaan toimintaan ja saada näin mahdollisuus sosiaaliseen kanssakäymiseen. (Valtioneuvoston asetus 9 §.)

Maa- ja metsätalousministeriö on uudistamassa eläinsuojelulakia jo vuodesta 2009. Uuden eläinsuojelulain on heidän mukaansa tarkoitus valmistua vuonna 2016. Uudistettava laki on vuodelta 1996. Uuden lain on tarkoitus pystyä vastaamaan nykypäivän eläintenpidon sekä lainsäädännön asettamiin vaatimuksiin paremmin. (Maa- ja metsätalousministeriö 2016.)

2.3 Matkailupalvelut rekikoirayrityksissä

Verhelän ja Lackmanin (2003, 15) mukaan matkailupalvelu on matkailualan yrityksen tuottama palvelu. Lähtökohtana määrittelyssä on se, että tuote, jota asiakas käyttää tai kuluttaa on aina palvelun muodostama yhdistelmä monista eri asioista. Tällaista yhdistelmää kutsutaan paketiksi, koska se sisältää usein eri matkailun elementtejä, jotka asiakas ostaa käyttöönsä. Ohjelma- ja opaspalvelujen toteuttamisessa edellytetään montaa asiaa, joita ovat muun muassa asiakas ja sen tarpeet, turvallisuus, laatu sekä lainsäädäntö. (Kuvio 1.) (Verhelä & Lackman 2003, 15.)

Kuvio 1. Tekijät, jotka vaikuttavat ohjelmapalvelujen toteuttamiseen (Verhelä & Lackman 2003, 8)

Rekikoirien innoittamana sekä niiden avulla voidaan järjestää paljon erilaisia ohjelmapalveluita matkailijoiden iloksi. Opinnäytetyöhön haastattelemat Kirsimarja Lampinen sekä Erkki Mäkelä järjestävät kumpikin yrityksissään lyhyen matkan

ajelutuksia Etelä-Suomen lumitilanteen vuoksi. Matkat ovat pituudeltaan korkeintaan viiden kilometrin mittaisia. (Lampinen 2016; Mäkelä 2016.) Lapissa mahdollisuuksia on puolestaan paljon enemmän. Esimerkiksi Levillä sijaitseva Tundra Huskies järjestää talvisin jopa 25 kilometriä pitkiä safareita. Lisäksi heillä on uutena tuotteena kesäajelutus, jossa valjakko vetää kärryä kilometrin verran. (Huskysafari 2016.) Ohjelmapalveluita rekikoirien kanssa voi siis olla laidasta laitaan kotimaassakin, tosin se riippuu paljolti lumitilanteesta sekä paikkakunnasta.

3 REKIKOIRAT JA NIIDEN HYVINVOINNIN VARMISTAMINEN

3.1 Rekikoirarotuja

Yksi yleisimmistä rekikoiraroduista on siperianhusky (Kuva 1). Se on puhdasrotuinen ja keveästi liikehtivä käyttökoira juurikin valjaissa vetämässä. Rotu on huomattavan terve ja siinä esiintyy paljon pitkäikäisyyttä. Siperianhusky on rodultaan seurallinen, valpas, älykäs sekä lempeä. Lisäksi rotu tunnetaan aktiivisena ja energisenä, jolloin koira tarvitsee paljon liikuntaa ja tekemistä. (Hankikoira 2016.)

Kuva 1. Siperian husky (Wikimedia 2016)

Toinen hyvin tunnettu rekikoira on alaskanhusky (Kuva 2). Sitä ei kuitenkaan luokitella rotukoiraksi, koska se on jalostettu useista eri rodusta eli se on sekarotuisen. Koira voi juosta päivän aikana jopa 200 kilometriä. Alaskanhuskyt ovat peräisin Alaskasta 1800-luvulta ja ne on risteytetty muun muassa newfoundlandinkoiirien sekä bernhardinkoiirien kanssa, koska siihen aikaan tarvittiin vahvoja työkoiria. Nykyään kaikkia sekarotuisia rekikoiria kutsutaan alaskanhuskeiksi. Näitä koiria arvostetaan niiden suorituskyvyn perusteella eikä niillä ole ulkomuotokriteereitä. (Tunturisusi 2016.)

Kuva 2. Alaskan husky (Wikimedia 2014)

Alaskanmalamuutti (Kuva 3) on päättäväinen työkoira, joka on ulkomuodoltaan susimainen. Rotu on tottunut tiukkaan arvojärjestykseen laumassa. Alaskanmalamuutti on erittäin vahva vetokoira. Rotu on luonteeltaan lempeä, ystävällinen, itsepäinen, uskollinen sekä herkkävaistoinen. Koira vaatii hyvän koulutuksen, paljon liikuntaa sekä johtajan itselleen. (Koirat 2016a.)

Kuva 3. Alaskanmalamuutti (Pixabay 2016)

Samojedinkoira (Kuva 4) on aktiivinen työkoira. Siksi se soveltuu myös rekikoiraksi. Se on fyysisesti vahva ja vaatii päivittäin paljon liikuntaa. Koira on luonteeltaan itsenäinen, minkä vuoksi kouluttaminen voi olla vaikeaa. Länsimaissa rodusta on tullut suosittu seurakoira suhteellisen myöhään. (Koirat 2016b.)

Kuva 4. Samojedinkoira (Wikimedia 2015)

Grönlanninkoira (Kuva 5) on yksi vanhimmista koiraroduista. Sen alkuperäinen käyttötarkoitus on ollut reen vetäminen ja tavaroiden kantaminen. Rodun käyttötarkoitus nykyäänkin on vetokoira, koska grönlanninkoira on väsymätön, intohimoinen sekä vahva. Koira sopii vain rekikoiraksi, koska seurakoirana sen liikunnantarvetta olisi mahdoton tyydyttää. Rodun luonne vaatii tiukan omistajan, jonka

täytyy saavuttaa koirien kunnioitus johtajana. Grönlanninkoira ei kiinny omista-
jaansa ja vieraisiin koiriin se suhtautuu aggressiivisesti. (Koirarodut 2016.)

Kuva 5. Grönlanninkoira (Wikimedia 2012)

3.2 Koiran kytkeminen, koppi/sääsuoja ja koiran synnytys

Koiran kytkemisestä on säädetty Valtioneuvoston asetuksessa seuraavasti: ”koi-
raa saa muuten kuin tilapäisesti pitää ulkona yhteen paikkaan kytkettynä vain
asuttuna olevan rakennuksen välittömässä läheisyydessä. Koiratarhassa pidet-
tävällä koiralla on oltava mahdollisuus päästä asianmukaiseen koppiin tai muu-
hun vastaavaan jossa sillä on riittävä suoja sääoloja vastaan.” (Valtioneuvoston
asetus 10 §.) Jos koira on ulkona muutoin kuin tilapäisesti, on sillä oltava liikku-
matilaa vähintään 40 neliometriä esteettömästi. Ulkokoiran kaulapannan täytyy
olla riittävän leveä ja sen ympärysmittan säädettävissä. Kaulapanta ei saa olla
kuristava tai metallinen. (Valtioneuvoston asetus 10 §.) Rekikoiria juoksutetaan
myös ketjuissa, jolloin kytkemisestä annettu säädös on yrittäjällä tärkeää ottaa
huomioon.

Koirankopista/säänsuojasta sekä häkistä on säädetty Valtioneuvoston asetuk-
sessa (674/2010) myös tarkasti. Koirankopin on oltava koiralle sopiva kooltaan,
rakenteiltaan sekä varustukseltaan. Kopin on oltava kauttaaltaan tiivis ja tarvitta-
essa lämpöeristetty. Kopin pohjan tulee olla irti maanpinnasta. Kopin kulkuaukko
ei saa aiheuttaa koiralle vahingoittumisen vaaraa ja tarvittaessa aukko varuste-
taan sopivalla läpällä. Lisäksi kopissa on oltava puhdas ja kuiva lattia sekä ma-
kuualusta (Valtioneuvoston asetus 12 §). Häkin on oltava kooltaan vähintään

koiran pituus rintalastasta hännän juureen kerrottuna kahdella (Valtioneuvoston asetus 13 §). Jos samassa häkissä on useampia koiria, määräytyy häkin korkeus suurimman koiran pituuden mukaan. (Valtioneuvoston asetus 13 §.)

Valtioneuvoston asetuksessa (674/2010) säädetään koiran synnytyksestä seuraavasti: ”nartulle on annettava mahdollisuus synnyttää rauhalliseen, mukavaan paikkaan, joka on sille etukäteen tuttu tai johon sen on annettu tutustua riittävän varhain ennen synnytystä. Nartulle, joka valmistautuu synnytykseen tai jolla on imetettäviä pentuja, on annettava mahdollisuus olla rauhassa. Synnyttäneellä nartulla on tarvittaessa oltava mahdollisuus poistua vapaasti pentujensa luota. Siitokseen käytettävällä nartulla ei saa teettää pentuja liian usein.” (Valtioneuvoston asetus 14 §.)

3.3 Eläinsuojelurikos ja pysyvä eläinnäyttely

Eläinsuojelulain mukaan eläintä ei saa rasittaa liikaa ja pitää kohtuuttoman ankaraassa kurissa. Ankara kouluttaminen sekä liian kovakourainen käsittely on kielletty. Eläintä ei saa sitoa tarpeetonta kärsimystä tuottavalla tavalla ja sen on annettava levätä kunnolla ja saada liikkua. (ESL 6 §.) Eläinsuojelurikoksen kriteerit täyttyvät, jos eläintä tahallaan tai törkeällä huolimattomuudella pahoinpitelee, liiallisesti rasittaa ja jättää tarpeellista hoitoa tai ravintoa vaille (Rikoslaki 585/2013 17:14 §.)

Pysyvällä eläinnäyttelyllä tarkoitetaan sellaista laitosta, jossa pidetään yleisölle näytteillä esimerkiksi koiria tai hevosia. (Evira 2016.) Pysyvästä eläinnäyttelystä säädetään maa- ja metsätalousministeriön asetuksella (MMM2/2003.) Rekikoiratilat täyttävät pysyvän eläinnäyttelyn kriteerit, jos yrittäjä ottaa asiakkailtaan sisäänpääsymaksun kenneltiloihin tai näyttelyalueelle. Rekikoiratilat järjestävät ohjelmaa asiakkaille maksua vastaan, jolloin tiloja voidaan pitää pysyvinä eläinnäyttelyinä. Aluehallintoviraston luvalla saadaan pitää eläimiä näytteillä eläintarhassa tai pysyvässä eläinnäyttelyssä.

3.4 Rekikoirien pidon käytäntöjä hyvinvoinnin näkökulmasta

Sled Dog Code of Practicen (2012) mukaan rekikoirien pidossa tulee ottaa huomioon koiran terveys ja hyvinvointi, joihin kuuluvat muun muassa jokaisen rekikoiran elämänsuunnittelu, liikunta, kehon kunnon mittaus, puhtaanapito, sterilointi sekä sosialisointi. Lisäksi tärkeitä kohtia ovat eläimen hoito, ruokinta, asumus, kuljetus sekä eutanasia. Vaikka tässä opinnäytetyössä esitellyt käytännöt ovat kirjoitettu Kanadassa, pätevät ohjeet myös yleismaailmallisesti, eli myös Suomessakin.

Body Condition Score (BCS) eli kehon kunnon mittaus on yksi tärkeä työväline, jolla pystytään arvioimaan onko koira liian laiha, liian lihava vai normaalipainoinen. Tulokset riippuvat eläimen iästä, rodusta, sukupuolesta sekä aktiivisuudesta. Esimerkiksi liian laiha koira on herkempi kylmyydelle ja tartuntataudeille. Liian lihavilla koirilla on puolestaan suurempi riski saada esimerkiksi diabetes ja sydänsairaus. Sled Dog Code of Practicen (2012, 7–8) mukaan lukujen neljä ja viisi välillä koira on hyväkuntoinen, mutta alle kolme ja yli kuusi vaativat kääntymistä eläinlääkärin puoleen. (Néste Purina 2016.)

Rekikoirilla on tärkeää olla turkki ja kynnet kunnossa, koska ne vaikuttavat paljolti koiran elämänlaatuun myös työskennellessään. Huonosti hoidetut kynnet sekä turkki voivat aiheuttaa koiralle ahdinkoa. Koiran iholle sekä turkkiin voi helpostikin tulla esimerkiksi ihotulehdus tai takkuja. Jos koiran kynnet ovat liian pitkät, ne kasvavat tassun alle ikään kuin rullalle. Ne voivat aiheuttaa koiralle vahinkoa, kuten jalan nivelten rappeumaa tai ontumista. Näiden ehkäisemiseksi koira olisi hyvä siistiä aika ajoin sekä turkin että tassujen kohdalla. (Sled Dog Code of Practice 2012, 29–30.)

Rekikoirien aktiivisuus eroaa toisistaan siinä missä ihmistenkin. Koira ei pysty vaikuttamaan sen työskentelyolosuhteisiin tai töissä käytettäviin välineisiin. Kuitenkin työn joihinkin osiin olisi hyvä pystyä vaikuttamaan siten, että koira tuntee olevansa turvassa ja pystyy nauttimaan olostaan. Koirien kouluttajan olisi hyvä

olla rauhallinen ja pitkäjänteinen. Hänen olisi hyvä käyttää jo entuudestaan tunnettuja tekniikoita, joilla on positiivinen lopputulema koiran käyttäytymiselle. (Sled Dog Code of Practice 2012, 30.)

Rekikoirilla on työvälineinään valjaat, joiden olisi tärkeää olla turvalliset, hyvin valmistetut sekä hyvin istuvat. Näiden kriteerien avulla varmistetaan, ettei koirille satu loukkaantumisia ja ne pystyvät työskentelemään mukavasti. Valjaiden olisi hyvä olla hiertämättömät, sillä rekikoirat useimmiten pitävät valjaita suuren osan päivästä. Valjaiden hyvin istuvuuden voi varmistaa koiran niskan, ympärysmittan sekä pituuden mukaan. Joillakin koirilla voidaan käyttää tarvittaessa sopivia tossuja varmistamaan tassujen terveenä pysymisen. Valjaat, tossut sekä muut työasusteet ovat tärkeää pitää kunnossa ja puhtaina, jotta koirilla olisi niin miellyttävää työskennellä kuin mahdollista. (Sled Dog Code of Practice 2012, 32.)

Syksyisin ja talvisin rekikoira käyttää suuren määrän energiaansa kasvattaakseen paksun ja suojaavan turkin. Liikkuessaan koirat käyttävät energiaa ja tuottavat lämpöä. Jos koira ei pysty haihduttamaan kuumuutta, sen seurauksena voi tulla lämpöhalvaus. Lämpöhalvausta esiintyy kovilla pakkasillakin mutta lähinnä lämpimät säät, kirkas auringonvalo sekä korkea kosteus altistavat sille. Lämpöhalvaukselle alttiit koirat ovat tummaturkkisia tai omaavat paksun aluskarvan, ovat kovia työskentelemään tai eivät ole hyväkuntoisia työtehtävään. Nykyään koiria treenataan ja kisataan ympärivuotisesti, jolloin lumettomana aikana kouluttajan on tärkeää olla varuillaan mahdollisesta lämpöhalvauksesta. Kylmillä ilmoilla koirat voivat altistua pakkasenpuremiin tai hypotermiaan. On siis erittäin tärkeää seurata sääolosuhteita ja suojata ja hoitaa koiria sen mukaisella tavalla. (Sled Dog Code of Practice 2012, 33.)

Kuljetettaessa koiria on tärkeää tehdä se turvallisesti, jolloin noudatetaan sekä koiran hyvinvointia, että lakia. Jotkut koirat eivät pidä matkustamisesta ja saattavat mennä shokkiin, sairastua tai uupua matkalla. Näitä yksilöitä ei mielellään tule kuljettaa. Kuljetushäkkien on oltava tarpeeksi isot, jotta koira voi seistä, kääntyä ja maata siinä mukavasti. Jos koiria kuljetetaan konteissa laatikoissa tai häkeissä, tulee varmistua siitä, etteivät koirat pääse karkaamaan. Koirilla tulee olla

riittävä tuuletus kuljetuksen aikana. Paras vaihtoehto kuljetettaessa montaa koiraa yhtä aikaa, olisi kuljettaa hyvin toimeentulevat yksilöt samassa häkissä tai kulkuneuvossa. Kuljetuksen aikana koirilla on hyvä olla pääsy juomaan ja niiden on tärkeää saada ruokaa vähintään kerran 24 tunnin aikana. Yli kuuden tunnin matkustuksen jälkeen koiran olisi hyvä päästä jaloittelemaan. (Sled Dog Code of Practice 2012, 36–38.)

Eutanasia voidaan suorittaa myös koirille. Joissain tilanteissa se voi olla ainoa inhimillinen vaihtoehto koiralle kivun, kärsimyksen ja hädän lievittämiseen. Eutanasiakuolemassa on tärkeää, että se on koiralle kivuton eikä aiheuta hätää. Eutanasiapäätökseen vaaditaan suunnitelma, jonka kenneli on tehnyt eläinlääkärin kanssa. Eutanasiaa ei saa tehdä koirien lukumäärän kontrolloimiseksi. Koiran kuolema eutanasian jälkeen täytyy varmistaa, ennen kuin ruumis hävitetään. Polttaminen on varmin tapa hävittää ruumis, jotta joissain eutanasioissa käytettyjä lääkkeitä ei joudu maaperään villieläinten altistuttavaksi. Jos koira halutaan haudata, on kuopan oltava vähintään metrin korkeammalla kuin pohjaveden rajan ja ruumiin päälle tulee laittaa vähintään metri täyttömaata. (Sled Dog Code of Practice 2012, 39–41.)

Kinnusen (2016) mukaan siperianhuskyjen vetoharjoittelun saa aloittaa aikaisintaan seitsemän kuukauden iässä pienen painon kanssa esimerkiksi autonrenkaan avulla. Rekikoirarodut ovat hitaita kehittymään, minkä vuoksi niiden kanssa on parempi aloittaa harjoittelu hieman myöhään. Koulutus kuitenkin tulee aloittaa heti pentuna. Tärkeätä on kouluttaa kontaktia ja perustotelevaisuutta, kuten istumista, paikallaan oloa sekä luokse tuloa. Vetokoiralle tarpeelliset komennot, kuten liikkeelle lähtö ja pysähtyminen olisi hyvä alkaa opetella, kun pentua aletaan ulkoiluttaa kytkettynä. Myös suuntien opettaminen on tärkeää. (Kinnunen 2016.) Koiran hyvinvointiin vaikuttaa suuresti se, että sitä on koulutettu oikealla tavalla ja että koira on myös oppinut käskyt. Tottelemattoman koiran kanssa on vaikeaa työskennellä, varsinkin asiakkaiden läsnä ollessa.

Kinnusen (2016) mukaan paras vaihtoehto valjaiden hankinnassa on mittatilaustyöllä teetetyt, koska useinkaan erikoistumattomista eläinkaupoista ei saa tarpeeksi asiantuntemusta. Lisäksi valjaat kannattaa hankkia vasta sitten, kun koira

on täysikasvuinen, jolloin valjaat ovat pidempään käyttöikäisiä. Vetoharjoittelun aloittamiseen tarvitaan vetovaljaiden lisäksi joustava vetoliina ja vetovyö ihmiselle. (Kinnunen 2016.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

4.1 Puolistrukturoitu haastattelu

Opinnäytetyön tutkimusmenetelmäksi on valittu haastattelu, koska siihen on jo olemassa oleva lomake valmiina toimeksiantajan puolesta. (Liite 1.) Haastattelun pohjalta saadaan pienellä vaivalla tärkeää tutkimustietoa Pirkanmaan rekikoirien hyvinvoinnista suoraan yrittäjiltä itseltään. Haastattelu toteutettiin puhelimen välityksellä, mutta sitä ei voitu nauhoittaa puhelun aikana.

Haastattelututkimuksen tarkoituksena ei ole tutkia todellisuutta vaan haastateltavien kokemusta siitä. Siinä tapauksessa tulee huomioda, että ihminen on erehtyväinen ja tieto on aina epätäydellistä ja epävarmaa. Epätäydelliseen tietoon kuuluu, että se muuttuu ajan mukana. (Stat 2016.) Työn haastatteluissa huomattiin, että osaan kysymyksistä saatiin vastaus, joka on yrittäjän mielipide asiasta. Näin ollen tieto perustuu kokemukseen, mutta sitä ei välttämättä voida yleistää ja pitää ainoana oikeana vastauksena.

Opinnäytetyön haastattelu on puolistrukturoitu, koska molemmille haastateltaville esitetään samat tai likipitään samat kysymykset samassa järjestyksessä. Tällainen haastattelu sopii useimpiin opinnäytetöihin, kuten tähänkin. Tässä tapauksessa haastattelulla pyritään saamaan tietoa juuri tietyistä asioista, eikä haastateltaville tarvitse antaa vapauksia haastattelutilanteessa. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2016.) Opinnäytetyössä pyritään saamaan haastatteluilla vastauksia rekikoirien hyvinvoinnista suoraan yrittäjiltä ja siinä onnistuttiin.

Haastattelu olisi ihanteellisimmin toteutettu, jos se myös nauhoitettaisiin. Haasteena kuitenkin oli se, että haastattelu toteutettiin puhelimitse, joten nauhoitus olisi ollut vaikeaa. Sen vuoksi nauhoituksia ei siis ole. Pääasia kuitenkin on se, että kysymyksiin saatiin vastaukset, jotka kirjattiin lomakkeeseen ja kirjoitettiin siitä puhtaaksi opinnäytetyöpohjalle.

4.2 Kvalitatiivinen tutkimus

Kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus vastaa kysymyksiin miksi, millainen ja miten. Laadullinen tutkimus sisältää paljon erilaisia menetelmiä, kuten ryhmäkeskustelut, havainnoinnin sekä syvähaastattelut. Tutkimuksen luotettavuuden eli reliabiliteetin voi varmistaa aineiston riittävyydellä. Tietoa kerätään niin paljon, kunnes uudet tutkimuksen kohteet eivät tuota enää uutta informaatiota. Tutkimuksen validiteetti tarkoittaa sitä, että tutkimus on tehty oikein ja se on pätevä. Validissa tutkimuksessa on tarkoitus haastatella oikeita ihmisiä, kysyä oikeat kysymykset sekä analysoida ja tulkita aineisto oikein. (Inspirans 2016.)

Opinnäytetyössä haastatellaan kahta eri pirkanmaalaista rekikoiratilallista, koska heitä ei ole enempää alueella. Laadulliseen tutkimukseen valitaankin useimmiten vain tiettyjä henkilöitä ja siten se eroaa kvantitatiivisesta tutkimuksesta. Tutkimuksessa haastattelun perusmuotona ovat avoimet kysymykset tai teema. Tässä työssä haastattelulla on selkeä teema liittyen eläinten hyvinvointiin. Tällöin työn tutkimusmenetelmä täyttää kvalitatiivisen tutkimuksen kriteerit. (Stat 2016.)

4.3 Yrittäjän haastattelulomakkeen analysoiminen

Haastattelulomake yrittäjille on toteutettu Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa -hankkeen toimesta. Lomakkeen runko on suunniteltu yksinkertaisesti ja selkeästi. Haastattelurunko on jaoteltu kolmeen teemaan nimeltä ”Eläinten hyvinvointi”, ”Eläimet ja matkailijat” sekä ”Viestintä”, minkä vuoksi haastattelun kulku on selkeää ja sujuvaa. Lomake sisältää kysymyksiä yrittäjälle kattavasti, minkä vuoksi eri kysymykset voivat saada keskustelua aikaan haastattelijan sekä haastateltavan välille. Lomakkeen kysymysten määrä on suhteellisen paljon, joten niitä ei tarvitse enempää. Kysymyksillä saadaan juurikin se tarpeellinen tieto yrityksestä ja sen toiminnasta. Parhaiten tiedot saisi haastatteleamalla paikan päällä, koska lomakkeen läpikäyminen voi käydä puuduttavaksi muilla tavoin. (Liite 1.)

Lomake etenee loogisessa järjestyksessä ja haastattelun alussa pyydetään kertomaan yrityksen taustoista ja sen toiminnasta. Yrityksen perustiedot on hyvä tie-

tää heti haastattelun aluksi, jotta niihin voidaan myöhemmissä kysymyksissä esimerkiksi viitata. Aluksi kartoitetaan myös yrityksen tuotteet, asiakkaat sekä markkinointi, jotka ovat oleellinen osa yrityksen tietoja. (Liite 1.)

”Eläinten hyvinvointi” -kohdassa yrittäjältä tiedustellaan muun muassa, että millainen on tyypillinen päivä eläinten kanssa sekä miten yrityksessä huomioidaan eläinten hyvinvointi. Eläinten hyvinvointia pohditaan esimerkiksi koulutuksen, hoitajan, yritysten välisen yhteistyön sekä eläinten yksilöllisyyden pohjalta. Matkailutoiminnan kannalta selvennetään mitkä asiat toimivat hyvin eläinten kanssa ja missä asioissa olisi parannuksen varaa. Edellä mainitulla kysymyksellä on tarkoitus pohtia esimerkiksi, mitä on matkailueläimen hyvinvointi sekä vaatiiko eläinten hyvinvointi suuria panostuksia. Kysymykset ovat osittain laajojakin, jolloin selvittävät lisäkysymykset ovat tärkeitä, jotta haastateltava ymmärtää kysymyksen paremmin. (Liite 1.)

”Eläimet ja matkailijat” -teeman alla esitetään kysymyksiä liittyen matkailijoihin eli yrityksen asiakkaisiin. Tässä kohdassa on paljon kysymyksiä, joiden läpikäyminen vie aikaa haastattelutilanteessa. Perimmäisenä tarkoituksena on selvittää, millainen on eläinten ja matkailijoiden välinen kohtaaminen, mihin asioihin matkailija kiinnittää huomiota eläimissä ja niiden pidossa sekä miten toimintaympäristö vaikuttaa eläimen ja matkailijan väliseen kohtaamiseen. Kysymykset koskevat tärkeää aihetta itse yrityksessä ja niistä on hyvä puhua yrittäjän kanssa. Nämä kysymykset avaavat paljon tietoa yrityksestä ja sen asiakkaista. (Liite 1.)

”Viestintä” -kohdassa selvennetään, että miten asiakkaille viestitään eläinten hyvinvoinnista, esimerkiksi kerrotaanko heille ruokinnasta tai koulutuksesta. Kohdassa kysytään myös, onko yrittäjä tyytyväinen viestinnän luonteeseen eli onko se tarpeeksi hyvää ja tehokasta ja kuinka sitä voisi kehittää. (Liite 1.) Haastattelulomakkeen lopuksi esitetään haastateltavalle mahdollisuus kertoa muista ajatuksistaan edellä käytyihin teemoihin liittyen. Viimeinen kysymys mahdollistaa keskustelun jatkuvuuden ja viestii haastateltavalle, että hänen ajatuksensa ovat tärkeitä ja ne otetaan huomioon.

5 RIVERSIDE HUSKY-TILAN YRITTÄJÄHAASTATTELU

5.1 Haastattelun aloitus ja yritysesittely

Riverside Husky -tilan toisen yrittäjän Kirsimarja Lampisen haastattelu toteutettiin puhelinhaastatteluna 30.9.2016. Haastattelijana toimi opinnäytetyön tekijä Ella Uusipulkamo. Haastattelun alussa pyydettiin kertomaan yrityksen taustasta. Yritys on perustettu vuonna 2015 ja sitä pyörittävät Kirsimarja Lampinen ja hänen miehensä Ari Lampinen. Tila sijaitsee Ikaalisilla. Yrittäjillä on puhdas harrastustausta rekikoirista ja nykyään heillä on lisänä ohjelmapalvelut matkailijoille. Tilalla on 30 koiraa, joista suurin osa on rodultaan siperianhuskeja ja muutama alaskanhuskeja.

Avauskysymyksessä selvitettiin yritystoimintaa eli millaisia tuotteita, asiakkaita sekä millaista markkinointia yrityksessä on. (Liite 1.) Asiakkaat ovat niin kotimaisia kuin ulkomaisiakin. Ulkomaiset vieraat ovat lähinnä kotimaisten asiakkaiden ystäviä, jotka saapuvat tilalle kokemaan elämyksellisen retken. Yrityksen tuotteena on korkeintaan viiden kilometrin pituisia ajelutuksia joko yrityksen maastossa tai tutuilla jängillä. Sovittaessa tuotepakettiin kuuluu nuotiolla istumista tarinoita kertoen. Lisäksi ajelutuksia järjestetään yhteistyökumppaneiden kanssa. Yritystä markkinoidaan käyntikortein, esittein, nettisivujen sekä sosiaalisen median avulla ja lisäksi PR-tapahtumissa. Lehtijutuista Lampinen (2016) ei koe saavansa hyötyä, joten niitä ei käytetä markkinoinnissa.

5.2 Eläinten hyvinvointi

Aluksi Lampista (2016) pyydettiin kertomaan tyypillisestä päivästä eläinten kanssa. (Liite 1.) Päivittäisiin rutineihin kuuluu koirien juotto sekä ruokinta. Treennikauden aikana koiria juotetaan useammin päivän aikana. Lisäksi tarhoja siivotaan ja tehdään niin sanotusti yleissilmäys koirien kunnosta ja varmistetaan ettei ole sattunut esimerkiksi loukkaantumisia. Päivän aikana koiria juoksutetaan joko vapaana, juoksutarhassa tai treenin aikana. Koppien desinfiointi suoritetaan harvemmin. Lisäksi varusteita ja tarhoja huolletaan, kun on tarve.

Lampinen (2016) kertoi, että yrittäjät kouluttavat ja hoitavat eläimet itse. Tila tekee yhteistyötä yritysten välillä sekä jonkin verran muiden ohjelmapalveluyritysten kanssa. Matkailusesongin ulkopuolella koirien kanssa harrastetaan, treenataan sekä kilpaillaan. Kesäisin koirilla on enemmän lomaa, mutta silloinkin juoksetetaan ja joskus käydään näyttelyissä. Kun koira ollaan lopettamassa, useimmiten tuttu eläinlääkäri hoitaa sen, joskus kriisin sattuessa yrittäjät joutuvat lopettamaan eläimen itse. Tilalla pidetään kirjanpitoa muun muassa loishäädöistä ja rokotuksista. Yrittäjän mukaan hänellä on useita tilastoja sekä kalentereita koiriin liittyen. Eläinten yksilöllisyys on huomioitu tilalla ja Lampisen sanoin kaikki koirat ovat eri persoonallisuuksia ja kaikki koirat tunnetaan nimeltä, ovathan ne sekä lemmikkejä että työkavereita.

Haastattelussa seuraavana käytiin läpi eläinten hyvinvointia matkailutoiminnassa ja selvitettiin mitkä asiat toimivat yrittäjän mielestä hyvin ja missä asioissa tarvittaisiin parannusta. (Liite 1.) Lampisen (2016) mukaan koira osaa itse valita oikein ja edistää omaa hyvinvointiaan. Tässä tapauksessa yrityksen koirat pitävät työntekoa palkkana ja vetävät rekeä, koska haluavat. Lampisen mukaan tällaiset koirat eivät haluttomuuttaan tee töitä. Koska ala on sesonkiluonteinen, niin talvisin koirilla riittää töitä jopa liiaksikin asti ja asiakkaita on paljon. Yrittäjä pitääkin haasteena sitä, että koirien pitäisi olla niin sanotusti monessa paikkaa yhtä aikaa.

Eläimen hyvinvointi vaatii yrittäjältä oman panoksensa. Joka päivä koirien hoito vaatii työtä sekä tilat, eli mikään ei tule ilmaiseksi. Kaikki koirat hoidetaan tilalla samalla tavalla, mutta yrittäjän sanoin huonosta koirasta on helpompi luopua. Lampisen (2016) mukaan yrittäjällä itsellään on hänen mukaansa vastuu rekikoiriensä hyvinvoinnista. Hänen mielestään eläinten hyvinvointiin liittyen asiantuntijana voi toimia eläinlääkäri, koirien hoitaja sekä omistaja.

Seuraavaksi haastattelussa edettiin kysymyksiin, jotka liittyvät lakiin. (Liite 1.) Yrittäjän mielestä lait ja eläinten hyvinvointi eivät aina kohtaa, joka näkyy joskus esimerkiksi kohtuuttomina vaatimuksina. Esimerkkinä hän kertoi lain mukaan pelkän lihaliemen juottamisen olevan liian vähäistä ja koiran täytyisi saada puhdastakin vettä. Usein vesikupit ovat koskemattomia, koska koirat saavat lihaliementä päivän aikana joskus useamminkin. Lampisen (2016) mielestä lakien ja yleisten

toimintatapojen välillä ei kuitenkaan ole merkittäviä ristiriitoja ja ne tukevat koirien hyvinvointia. Tilalla säännöllisen valvonnan toteuttaa eläinlääkäri, joka katsoo tilojen olevan kunnossa.

Lampinen (2016) ei osannut vastata kotimaisten ja ulkomaisten rekikoiratilojen välisiin eroihin eläinten hyvinvointiin ja kohteluun liittyen, koska hän ei ole vierailut ulkomaisissa yrityksissä. Kotimaassa toimintaa toteutetaan pienessä mitta-kaavassa ja suurin osa alan yrittäjistä on aloittanut toimintansa harrastuspohjalta. Seuraavassa kysymyksessä yrittäjältä kysyttiin millaisen tehokkaan järjestelmän hän kehittäisi liittyen eläinten hyvinvoinnin edistämiseen. (Liite 1.) Haastateltavan mukaan nykyinen järjestelmä on riittävä eikä lisäisi siihen mitään. Hän ei haluaisi isoa byrokratiaa.

5.3 Eläimet ja matkailijat

Osion ensimmäisenä kysymyksenä pyydetään kuvailemaan, että millainen on matkailijan ja eläimen tyypillinen kohtaaminen ja kuinka matkailijat suhtautuvat eläimiin ja millaisia vuorovaikutussuhteita niiden välille syntyy. (Liite 1.) Lampinen (2016) kertoi, että kun matkailijat saapuvat tilalle koirat ovat joko vielä tarhoissa tai jo valmiina liinoissa. Matkailijat suhtautuvat useimmiten hyvin eläimiin ja kuuntelevat ohjeita. Kuitenkin arkojen koirien kohdalla vaaditaan erityistarkka ohjeistus, jotta asiakkaat osaavat toimia oikein koiran lähellä. Joskus on ollut ymmärtämätön asiakas, joka on häirinnyt koira. Useimmiten asiakkaat ovat haltioissaan, kun saavat koskea ja silittää koira, se on osa elämystä.

Joillakin asiakkailla voi olla ennakkokäsityksiä koirista ja yrittäjän mukaan ne vaikuttavat koiran ja matkailijan kohtaamiseen. Jotkut luulevat, että koirat ovat vihaisia ja ovat valmiiksi peloissaan tullessaan tilalle. Yleensä ringinvedon jälkeen asiakkaan ja koiran välinen vuorovaikutussuhde on muuttunut ja on syntynyt luottamus. Lampisen (2016) mukaan varsinaista vaaratilannetta ei ole koskaan syntynyt ja riskit on kartoitettu. Joskus asiakas on tipahtanut reen kyydistä ja valjakko on jatkanut matkaansa, mutta tilanne on saatu nopeasti hallintaan eikä mitään ole sattunut.

Seuraavaksi haastattelussa selvitettiin, että mihin asioihin asiakkaat kiinnittävät huomiota eläimissä ja niiden pidossa. (Liite 1.) Lampisen (2016) mukaan pääasiassa kiinnitetään huomiota koirien olosuhteisiin sekä tarhoihin. Itse eläimessä hänen mukaansa matkailijat kiinnittävät huomionsa koiran käytökseen, kuntoon ja puhtauteen. Asiakkaiden ennakkotieto vaihtelee, mutta se riippuu heidän koirataustoistaan. Osa ei tiedä tullessaan mitään koirista, osa asiakkaista osaa kysellä paljonkin asioita. Yrittäjä sanoi, että asiakkaille kerrotaan eläimistä ja niiden hoidosta, usein nuotiolla ollessa. Palautteen hän sanoi olevan hyvää ja positiivista, koska asiakkaat ovat mielissään elämyksestä ja lisäksi usein yllättyneitä siitä, että koirien kanssa asutaan.

Lampisen (2016) mielestä toimintaympäristö, jossa asiakas ja koira kohtaavat vaikuttaa paljonkin kohtaamisen luonteeseen. Esimerkkinä hän kertoi, että ringin aikana koira ja asiakas eivät ehdi tutustumaan mutta koirien ollessa tarhassa tilanne on toinen. Tutustumiseen vaikuttaa paljon myös maasto, missä asiakkaat ovat ja missä esimerkiksi järjestetään tapahtumia, ja voiko niihin viedä koiria. Jos Lampista pyydetään tapahtumaan, kertoi hän vaativansa tiukan haastattelun paikasta. Joissain tilanteissa hän menee itse tarkistamaan paikanpäälle voiko ottaa koiria tapahtumaan mukaan. Tapahtumissa ovat pääasiassa tutut kohteet ja yhteistyökumppanit.

Lampisen (2016) mukaan asiakkaat haluavat silitellä ja ottaa kuvia koirien kanssa, ja nämä ovatkin yleisimmät tilanteet, joissa he ovat kosketuksissa keskenään. Tilalla kuvia voidaan ottaa joka paikassa. Haastateltava kertoi, että käyttämänsä maastot ovat valikoituneet siksi, koska ne ovat tuttuja entuudestaan ja ne tiedetään turvallisiksi. Hän ei mielellään lähde vieraaseen paikkaan äkkiäniisesti, koska reittejä ei tiedetä tai voiko aluetta sulkea yleisöltä.

5.4 Viestintä

Viestintä-osiossa haastateltavalta kysyttiin, miten eläinten hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä viestitään asiakkaille. (Liite 1.) Lampinen (2016) sanoi, että asiakkaille kerrotaan paljon koiriin liittyviä asioita, kuten ruokinnasta, rokotuksista ja koulutuksesta, riippuen kuitenkin asiakkaiden tilaamasta ohjelmasta. Yrittäjät

olettavat, että tarhojen koko ja siisteys näyttäivät asiakkaille, että he huolehtivat koiriensa hyvinvoinnista. Lisäksi nettisivuillaan on kuvia, jotka myös antavat ilmi koirien olosuhteet. Lampinen sanoi, että he tekevät yhteistyötä viestinnän saralla muiden yritysten ja matkanjärjestäjien kanssa.

Osiassa on kysymys alan yhdistysten roolista viestinnässä, mutta Lampinen (2016) kertoi, että rekikoirayhdistystä yrittäjille ei ole. Facebookissa on hänen mukaansa aluillaan oleva ryhmä, mutta siellä ei vielä tapahdu mitään. Yhdistykset ovat hänen mukaansa lähinnä harrastuspohjaisia, joita onkin paljon. Viestinnän luonteeseen Lampinen kertoo olevansa tyytyväinen. Hänen mielestään nettisivut ja Facebook viestivät riittävästi asiakkaille eläinten hyvinvoinnista, vaikkakin kotisivut ovat vielä vähän vaiheessa. Jos hän saisi päättää ihanteellisen eläinten hyvinvointiin liittyvän viestinnän, niin se olisi asiakkaalle aukeneva. Hän toivoisi, että asiakkaat huomaisivat siitä heti, että koirat voivat hyvin. Viestintäkanavina hän käyttäisi nettisivuja sekä Facebookia.

Viimeisenä haastateltavalta kysyttiin, onko hänellä muita ajatuksia näihin teemoihin liittyen. (Liite 1.) Lainsäädännöstä Lampisella (2016) oli mielessään se, että jos pykälä muutetaan, niin otettaisiin huomioon alan ammattilaiset, muuten homma ei toimisi. Esimerkkinä hän kertoi, että jos arktisille koirille vaaditaan lämpöeristetyt kopit, niin siinä ei ajatella eläimen hyvinvointia. Tällaiset koirat pärjäävät paremmin lautakopeissa. Lisäksi koiran tarhaamisen kieltämisestä on käyty keskustelua, ja kieltopäätös olisi huono. Myös koiran pitämisestä ketjussa taistellaan. Koirat kuitenkin viihtyvät ketjussa paremmin, kuin tarhassa, jossa verkko saattaa häiritä. Hänen toiveensa on siis, että ihmisiä kuultaisiin enemmän liittyen lakiasioihin.

6 GEGWEN GETAWAYS-TILAN YRITTÄJÄHAASTATTELU

6.1 Haastattelun aloitus ja yritysesittely

Haastattelu yrittäjä Erkki Mäkelän kanssa käytiin puhelimitse 6.10.2016. Haastatteluun kului aikaa noin tunti. Haastattelijana toimi Ella Uusipulkamo. Haastattelun alkuun selvennettiin yrityksen perusasiat, kuten kunta ja perustamisvuosi. (Liite 1.) Yritys sijaitsee Vesilahdella ja se on perustettu vuonna 2008. Mäkelällä (2016) on harrastustaustaa koirista jo vuodesta 1989 lähtien. Hän on ainoa työntekijä yrityksessään ja hoitaa itse kaikki 14 koiraansa. Lisäksi hänellä on kaksi koira eläkkeellä. Yrityksen liiketoiminta on 70 prosenttisesti suoramyyntiä ja loput 30 prosenttia alihankintaketjun kautta.

Avauskysymykseen pyydettiin kertomaan yrityksen toiminnasta, eli asiakkaista, tuotteista sekä markkinoinnista. (Liite 1.) Mäkelän (2016) mukaan hän hoitaa markkinoinnin lähinnä internetissä sosiaalisen median kautta sekä puskaradion välityksellä. Yrityksen asiakkaat ovat pääasiassa ulkomaisia turisteja. Lumisina talvina Mäkelä kertoi olevan paljon asiakkaita. Tuotteina koiravaljakkoretket ovat joko lyhyttä rinkiä puolesta kilometristä kilometrin mittaiseen tai tunnin safari Vesilahden maastossa. Sopimuksen mukaan ohjelmiin voidaan lisätä lätyn paistoa sekä lumikenkäilyä.

6.2 Eläinten hyvinvointi

Tyypillinen päivä koirien kanssa alkaa lihaliemen juotolla heti aamusta, jonka jälkeen koirat pääsevät vapaasti juoksemaan puolen hehtaarin kokoisella kennelalueella. Seuraavaksi siirrytään vastaanottamaan asiakkaita, joita saapuu yleisimmin yksi tai kaksi ryhmää. Ryhmien välillä koirat juotetaan uudelleen. Tarhat siivotaan valoisan aikana ja tarkastetaan, kuinka koirat voivat ja onko kopeissa tarpeeksi olkia. Tämän jälkeen valmistellaan safari asiakkaille ja safarin jälkeen koirille annetaan ruoka. Mäkelän (2016) mukaan eläkkeellä olevat koirat sekä pennut saavat erityiskohtelua päivän rutiineissa.

Mäkelän (2016) yrityksessä eläinten hyvinvointi on kaikki kaikessa. Hänen mielestään yritys ei toimisi, elleivät eläimet voisi hyvin. Hyvinvointi on toiminnan lähtökohtana ja ovathan koirat hänen perheenjäseniään sekä harrastuskavereita. Mäkelä kouluttaa itse koiransa. Yritysten välillä hän tekee yhteistyötä esimerkiksi pitopalvelun kanssa ja joskus yritykset tekevät yhteisiä keikkoja.

Matkailusesongin ulkopuolella koirat elävät tyypillistä kotikoiran elämää. Mäkelä (2016) harrastaa silloin koirien kanssa agilityä ja palloilua. Rekikoiratkin vanhe-nevat ja niiden lopettamisen Mäkelän yrityksessä hoitaa eläinlääkäri. Kirjanpito on koirakohtaista, ja se sisältää muun muassa kiimat, madotukset sekä sairauspäivät. Mäkelän yrityksessä koirien yksilöllisyys on huomioitu siten, että koiria kohdellaan yksilöinä. Hänellä on eri ikäisiä koiria ja näin ollen eri koirat tekevät eri asioita.

Mäkelän (2016) mielestä matkailueläimen hyvinvointi näkyy eläimen kunnosta suoraan. Hyvinvoinnin kannalta on tärkeää kohdella koira yksilönä. Hänen mielestään isomman mittakaavan safariyrityksissä koiria voidaan pitää vain tuotantokoneina, jolloin ne eivät välttämättä saa yksilöllistä hoitoa. Mäkelä on sitä mieltä, että eläin ei välttämättä osaa edistää omaa hyvinvointiaan. Esimerkkinä hän kertoi, että koira voi kaivautua maakuoppaan sairaana ollessaan, jolloin se ei ole paras ratkaisu tervehtymisen kannalta. Mäkelä uskoo, että koirat eivät tee päätöksiä vaan elävät vaistojensa varassa.

Gegwen Getawaysissa eläimen arvo ja sen käyttötarkoitus eivät vaikuta koiran kohteluun tai sen hyvinvointiin. Mäkelä (2016) hoitaa koiransa kaikki yhtä lailla, vaikka osa olisikin niin sanotusti huonompia yksilöitä. Hänen mukaansa koirien hyvinvointiin vaaditaan paljon rahaa esimerkiksi rokotuksiin ja lääkkeisiin sekä omistajalta suuri panostus ja sitoutuminen. Mäkelän panostus rekikoirien kanssa on aineellista sekä aineetonta. Yrittäjän mielestä koirien omistajalla on vastuu eläinten hyvinvoinnista, myös valvovilla viranomaisilla on oma osansa. Mäkelän yrityksessä viranomaista ei ole koskaan käynyt. Joskus asiakkailakin voi olla vastuuta, jos he huomaavat jotain poikkeuksellista. Asiantuntijaksi eläinten hyvinvointiin liittyen Mäkelä nimesi eläinlääkärin.

Erkki Mäkelän (2016) mielestä lain ja eläinten hyvinvoinnin välinen suhde on ole-maton ja siinä ei vaadita juurikaan mitään. Haastateltavan mukaan lain saisi kir-jottaa uudelleen eläinlääkärin toimesta. Suurempia ristiriitoja edellä mainitussa suhteessa hän ei näe. Valvonnan toteuttamisen suhteen olisi tärkeää tehdä asi-anmukaiset ilmoituksen läänin eläinlääkärille, jotka Mäkelä on tehnyt. Hänen ti-lallaan ei ole tehty eläinlääkärin tarkastusta mutta terveystarkastaja on käynyt, joka on lähinnä kiinnostunut ihmisten oloista.

Mäkelän (2016) mielestä kotimaisia ja ulkomaisia safariyrityksiä ei voi verrata. Joissain yrityksissä hoitajat tulevat ulkomailta ja ovat ammattitaidottomia ja jois-sain yrityksissä on ammattilaistason hoitajat niin kotimaassa kuin ulkomailla. Haastattelussa kysyttiin seuraavaksi millainen olisi eläinten hyvinvointia edistävä tehokas järjestelmä, jos haastateltava saisi sellaisen kehittää. Mäkelän mielestä järjestelmässä pitäisi olla organisaatio eläinlääkärin lisäksi sekä asiantuntija, joka on harrastanut pitkään ja tietää kyseisen eläimen fysiikasta paljon. Olisi tärkeää, että järjestelmä toimisi lain mukaan. Hänen mielestään järjestelmä ei voisi olla yleismaailmallinen johtuen kulttuuri- ja olosuhde-eroista. Lisäksi eläimillä on eriarvoinen asema esimerkiksi USA:ssa ja Venäjällä. Rekikoiratoiminnalle tulisi yhteiset säännöt.

6.3 Eläimet ja matkailijat

Tyypillinen asiakkaiden ja eläinten välinen kohtaaminen on ikimuistoinen asiak-kaalle. Useimmiten asiakkaat ovat pitkään haaveilleet retkestä ja koirien kohtaa-misesta. Yleensä matkailijat suhtautuvat koiriin kunnioittavasti, Mäkelä (2016) kertoi. Jotkut asiakkaat ovat aluksi varautuneita ja jännittyneitä, mutta tilanne lau-keaa nopeasti. Harvoin matkailija käyttäytyy ylimielisesti. Kohtaamisesta syntyy pysyviä muistoja ja joskus asiakas on ihastunutkin tiettyyn koiraan. Mäkelälle on tullut joskus vuosienkin päästä kiitoskirjeitä retkestä.

Yrittäjän mielestä ennakkokäsitykset ja -kokemukset vaikuttavat asiakkaiden ja eläinten väliseen kohtaamiseen. Useimmiten edellä mainitut riippuvat kokemuk-sesta tai sen puutteesta. Eläinten läsnäolo rajoittaa asiakkaiden toimintaa safa-reilla siten, että eläin on etusijalla tietyissä tilanteissa. Mäkelän (2016) mielestä

koirien ja asiakkaiden vuorovaikutussuhde muuttuu safarin jälkeen rennoksi. Ennen safaria yrittäjä kertoo asiakkaille yleiset ohjeet ja tilanteen muuttuessa hän antaa lisäohjeita. Ohjeisiin sisältyy muun muassa, kuinka koirien kanssa tulee käyttäytyä sekä kuinka valjakkoa ajetaan.

Haastateltavan mukaan vaaratilanteita koirille ei ole sattunut mutta asiakkaiden vaarana hän pitää kylmyyttä. Asiakkaat voivat itse ehkäistä sitä pukeutumalla asianmukaisesti. Vaaratilanteena Mäkelä (2016) piti valjakon karkuun pääsyä asiakkaalta. Siinä ei sattunut mitään mutta joissain tapauksissa valjakon karkuun pääsy tai asiakkaan jarrun käyttö tai sen käyttämättömyys voivat aiheuttaa vaaratilanteen koirille. Yllättäviä tilanteitakin on sattunut matkan varrelle asiakkaan ja koiran välisessä vuorovaikutussuhteessa. Esimerkkinä hän kertoi, että joskus asiakas ei haluakaan lähteä valjakon kyytiin, vaikka kaikki olisi jo valmiina. Lisäksi sääolosuhteiden äkillinen muutos on yllättävä tilanne, jossa asiakkaan ja koiran välille ei ehdi syntyä vuorovaikutussuhdetta välttämättä ollenkaan, koska retki lyhenee ja asiakas joutuu pettymään. Yleensä asiakkaat ovat Mäkelän mielestä yllättävimpiä.

Asiakkaat ja matkailijat kiinnittävät Mäkelän (2016) mukaan huomionsa eläimissä yleensä siihen, että miten ne pärjäävät ulkona kylmässä ja pystyvät juoksemaan lumessa. Myös koirien nimet ja syöttö kiinnostavat. Mäkelän kertoo, että asiakkaat kiinnittävät huomion pintapuolisiin piirteisiin kuten silmiin ja turkkiin. Hänen mukaansa asiakkaiden ennakkotieto rekikoirista perustuu matkatoimistojen ja mainoskuvien luomiin mielikuviin. Jotkut asiakkaat kuvittelevat, että koirat elävät metsässä villeinä, eli käsitykset ovat satua. Mäkelä on huomannut, että suurella yleisöllä ei ole tietoa rekikoiratoiminnasta ja paikanpäälle saapuessaan asiakkaat ovat yllättyneitä.

Mäkelän (2016) mukaan eläinharrastajat kyselevät häneltä enimmäkseen koirista ja niiden hoidosta. Eri kansallisuuksien välisiä eroja Mäkelä on huomannut vain intialaisissa sekä kiinalaisissa. Arabit osaavat hänen mielestään suhtautua luontevasti koiriin. Retkistä saatu palaute on Mäkelällä ollut pelkästään positiivista. Usein retkiä pidetään jännittävinä ja vauhdikkaina. Lisäksi joskus on toivottu pitempiä retkiä. Negatiivista palautetta yrittäjälle ei ole tullut.

Toimintaympäristö Mäkelän (2016) yrityksessä on pyritty suunnittelemaan siten, että asiakkaille on helppoa tulla sinne ja siten pyritty vaikuttamaan eläimen ja matkailijan väliseen kohtaamiseen. Valokuvaaminen ja silittäminen ovat iso osa retkeä ja niitä asiakkaat odottavatkin. Lyhyiden rinkien ajelutuksissa asiakkaat eivät pääse koirien kanssa kosketuksiin samalla tavalla kuin verrattuna pitkien safareiden ajelutuksiin. Pidemmällä matkoilla asiakkaat huolehtivat itse valjakoista, jolloin vuorovaikutussuhde ehtii syntyä molemmin puolin. Mäkelä pyrkii siihen, että kontakti matkailijan ja koiran välille syntyy, vaikka hän ei pitempiä retkiä järjestäkään.

Asiakkaan kokemus eläimestä riippuu paljonkin olosuhteista ja ympäristöstä. Esimerkkinä Mäkelä (2016) kertoi, että huono ja epämiellyttävä sää tai likainen paikka vaikuttavat negatiivisesti kokemukseen. Yrittäjän käyttämät paikat toiminnassa on valikoitu soveltuvuuden ja urien rakentamisen kannalta. Paikkojen rauhallisuus ja etenkin turvallisuus ovat pääkriteerit paikan valinnalle.

6.4 Viestintä

Mäkelä (2016) kertoi, että asiakkaille viestiminen tapahtuu omilla internetsivuilla, sosiaalisessa mediassa, varausta tehdessä, puhelimitse sekä sähköpostitse. Safarien aikana viestintä riippuu asiakkaan kiinnostuksesta koiria ja toimintaa kohtaan, että kuinka paljon asioita kerrotaan. Mäkelä kertoo asiakkailleen koirien syötoista ja juotoista, jotka tapahtuvat joskus asiakkaidenkin läsnä ollessa. Yrittäjä olettaa, että asiakkaat tällöin huomaavat koirien hyvinvoinnin, kun pääsevät itsekin mukaan hoitoon. Joskus, jos hänellä on liikaa ryhmiä tulossa Mäkelä ei vie koiriaan silloin ääri rajoille vaan esimerkiksi peruu ryhmän tulon ja näyttää siten huolehtivansa koirien hyvinvoinnista.

Yritysten välinen yhteistyö viestinnässä on Mäkelän (2016) mukaan vähäistä. Jonkin verran yrittäjä tekee yhteistyötä viestinnässä esimerkiksi lahjakorttiyritysten kanssa. Etelä-Suomessa ei Mäkelän mukaan ole rekikoirayhdistystä. Hän kuitenkin pitää yhteyden yrittäjiin lähialueillaan.

Viestinnän luonteen suhteen Mäkelä (2016) pyrkii aina parempaan. Hän ei kuitenkaan halua lisätä viestinnän määrää, koska siitä voi aiheutua infotulva niin asiakkaille kuin yrittäjillekin. Asiakkaat saavat yritykseltä tietyn lyhyen ja ytimekkään viestin ennen safaria. Yrittäjän mielestä viestintä eläinten hyvinvoinnista on hyvää ja tehokasta. Mäkelän mielestä ihanteellinen viestintä eläinten hyvinvoinnista on suoraan eläimiltä itseltään peräisin. Koirat osoittavat voivansa hyvin ja se on paras tapa viestiä asiakkaille kaiken olevan kunnossa. Parhaina viestintäkanavina Mäkelä pitää internettiä ja sosiaalista mediaa, joista pitäisi saada todennukainen kuva niin hyvistä kuin huonoistakin hetkistä. Haastattelun päätteeksi Mäkelällä ei ollut lisättävää kysymyksiin ja teemoihin liittyen.

6.5 Haastatteluiden tulokset

Haastatteluiden pituuden vuoksi niistä koottiin vertailutaulukko. (Taulukko 1.) Taulukossa käydään läpi haastattelun pääkohdat ja yrittäjien vastaukset niihin.

Kysymykset	Riverside Husky	Gegwen Getaways
Yrityksen tuotteet/asiakkaat/markkinointi	-Lyhyitä 1-5km ajelutuksia -Kotimaisia ja ulkomaisia asiakkaita -Markkinointi mm. somessa, esitteillä, PR-tapahtumissa	-Lyhyitä 0,5-1km ajelutuksia ja tunnin safareita -Ulkomaisia asiakkaita -Markkinointi somessa ja puskaradiossa
Yritysten välinen yhteistyö	-Tekee yhteistyötä jonkin verran	-Tekee yhteistyötä jonkin verran
Eläinten hyvinvointi (koulutus, eläinmäärä, päiväruutiinit, kirjanpito, yksilöllisyys, koiran lopettaminen)	-Itse kouluttaa -30 koiraa -Juotto/ruokinta, tarhojen siivous, välinehuolto -Hoitaa kirjanpidon -Eläimen yksilöllisyys huomioitu, koirat ovat perheenjäseniä. -Eläinlääkäri/itse lopettaa koiran	-Itse kouluttaa -14 koiraa -Juotto/ruokinta, tarhojen siivous, välinehuolto -Hoitaa kirjanpidon -Eläimen yksilöllisyys huomioitu, koirat ovat perheenjäseniä. -Eläinlääkäri lopettaa koiran
Vaatiiko eläinten hyvinvointi suuria panostuksia?	-Vaatii paljon työtä ja tiloja, ei ole ilmaista.	-Vaatii, panostus on sekä aineellista että aineetonta.

Kykeneekö eläin itse edistämään hyvinvointiaan?	-Kyllä, eläin pitää työntekoa palkkana eikä tee sitä, ellei halua.	-Ei, eläin toimii vaistonvarassa eikä se aina ole terveyden edistämisen puolesta.
Kenellä vastuu eläimen hyvinvoinnista?	-Yrittäjällä itsellään	-Koirien omistajalla
Kuka voi toimia eläinten hyvinvoinnin asiantuntijana?	-Eläinlääkäri, koirien omistaja ja hoitaja	-Eläinlääkäri
Lain ja eläinten hyvinvoinnin välinen suhde? Lain ja yleisten toimintatapojen välinen suhde?	-Laki ja eläinten hyvinvointi eivät aina kohtaa, se näkyy kohtuuttomina vaatimuksina. -Lain ja yleisten toimintatapojen välillä ei ole ristiriitoja.	-Lain ja eläinten hyvinvoinnin välinen suhde olematon. Eläinlääkäriin toimesta voisi kirjoittaa uuden lain. -Ei ristiriitoja
Eläimet ja matkailijat	-Matkailijat suhtautuvat yleensä hyvin koiriin ja kuuntelevat ohjeita. -Ennen safaria voi olla jännitystä, safarin jälkeen syntynyt luottamus. -Asiakkailla on yleensä ennakkokäsityksiä koirista. -Asiakkaat kiinnittävät huomiota koirien olosuhteisiin, tarhoihin sekä koiran kuntoon -Tilalla asiakkaat saavat kuvata koiria. -Asiakkailla opastetaan toimintaohjeet.	-Matkailijat suhtautuvat kunnioittavasti, ikimuistoinen elämys. -Ennen safaria asiakkaat vaarautuneita/jännittyneitä, safarin jälkeen rento tunnelma. -Asiakkailla ennakkokäsityksiä. -Asiakkaat kiinnittävät huomioita koirien turkkiin ja silmiin. -Asiakkaat saavat kuvata koiria tilalla. -Asiakkailla kerrotaan yleiset toimintaohjeet, tarpeen vaatiessa myös lisäohjeita.
Toimintaympäristön vaikutus matkailijaan ja eläimeen	-Vaikuttaa paljon tutustumiseen. Ajelun aikana ei ehdi tutustua, tarhoilla ehtii.	-Olosuhteet ja ympäristö vaikuttavat suhteeseen. Huono ympäristö vaikuttaa negatiivisesti.
Viestintä	-Viestintä tapahtuu omilla nettisivuilla, somessa, paikan päällä -Ihanteellinen viestintä yrityksessä olisi asiakkaalle aukeva.	-Viestii omilla nettisivuilla, somessa, varausta tehdessä, puhelimitse, sähköpostitse, paikan päällä -Ihanteellinen viestintä yrityksessä tulisi suoraan eläimiltä.

Taulukko 1. Haastatteluiden tulokset

7 POHDINTA

Työn tavoitteena oli saada tietoa rekikoirien hyvinvoinnista suoraan yrittäjältä haastattelun muodossa ja siinä onnistuttiin. Haastavin osuus työssä oli löytää oikeanlaista tietoperustaa ja peilata sitä suoraan rekikoirien hyvinvointiin matkailualalla yrittäjän näkökulmasta. Tietoa löytyi niin lain puolesta kuin suoraan rekikoiratoimintaa harjoittavilta yrittäjiltä. Tietoa saatiin monipuolisesti faktapohjalta mutta myös alalla työskentelevien kokemusten kautta. Haastattelu oli kattava kokonaisuus rekikoirien hyvinvoinnista yrittäjän näkökulmasta ja sillä saatiin hyvää perustietoa matkailualalla työskentelevien koirien olosuhteista ja hoidosta käytännössä.

Opinnäytetöitä eläinten hyvinvoinnista on tehty ennenkin, mutta ne liittyvät lähinnä tuotantoeläimiin. Rekikoirista on tehty opinnäytetöitä esimerkiksi perehdytysoppaan muodossa. Vastaavanlaista opinnäytetyötä matkailussa työskentelevän eläimen hyvinvoinnista ei ole vielä tehty, joten siksi oli hyvä idea alkaa etsiä tietoa aiheesta. Toimeksiantajahankkeelle tehdään muitakin töitä esimerkiksi väitöskirjaa, joka keskittyy Lapin alueelle. Tämän vuoksi Pirkanmaan valinta tähän opinnäytetyöhön luo hyvää vertailutietoa aiheelle. Mielenkiintoa herätti myös se, että Pirkanmaa sijaitsee Etelä-Suomessa ja lumitilanteen vuoksi rekikoiratoiminta on paljonkin erilaista verrattuna Lapissa toimiviin yrityksiin.

Tietoa eläinten hyvinvoinnista löytyi lähinnä internetistä. Kaikkea tietoa ei voinut pitää täysin luotettavana, koska osa oli esimerkiksi mielipidekirjoituksia. Lisäksi suuri osa löydetystä tiedosta liittyi tuotantoeläimiin kuten lehmiin, joten tiedot eivät aivan linkittyneet suoraan rekikoiiriin. Yleisesti ottaen Suomessa eläinten hyvinvointi on kuitenkin määrätty laissa samanlaiseksi eläinlajista riippumatta, joten lähteiden tiedot olivat pohjimmiltaan samaa asiaa. Tietoperustaan pyrittiin valitsemaan sellaisia lähteitä ja tietoja, jotka voidaan yhdistää suoraan rekikoiiriin ja niiden hyvinvointiin. Sen vuoksi iso osa työn tietoperustasta löytyi vain muutamasta lähteestä.

Lähteiden vuoksi opinnäytettä ja siinä esitettyjä tietoja voidaan pitää luotettavana. Lakien ja asiantuntijoiden kirjoitusten pohjalta löytyneet tiedot kertovat paljon rekikoirien hyvinvoinnista. Jatkotutkimusaiheita työlle voisi olla esimerkiksi rekikoirien hyvinvoinnin näkyminen asiakkaalle ja yritysten markkinoinnissa.

Molempien yrittäjien haastattelut kestivät noin tunnin verran. He molemmat ovat aloittaneet toimintansa harrastuksen seurauksena. Kuitenkin pieni ero toiminnassa löytyi siinä, että Riverside Husky -tilalla on puolet enemmän koiria kuin Gegwen Getaways -tilalla. Koirien määrän vuoksi yritysten toiminta eroaa toisistaan esimerkiksi järjestettävien ajeluiden määrässä. Kummallakin tilalla tuotteet olivat kutakuinkin samanlaisia, eli lyhyitä ajelutuksia tutuissa ympäristöissä ja sopimuksen mukaan pakettiin voidaan sisällyttää muutakin aktiviteettia. Myös asiakkaat ovat molemmissa yrityksissä lähinnä ulkomaisia. Tyypillinen päivä koirien kanssa oli yrittäjillä melko lailla samanlainen, johon sisältyi koirien juottoa, syötöä, tarhojen putsausta ja koirien juoksutusta.

Haastatteluvastauksista huomaa, että yrittäjillä on hieman erilaisia mielipiteitä esimerkiksi siitä, osaako koira edistää omaa hyvinvointiaan. Haastateltavat antoivat erilaiset esimerkit vastauksiin, mutta Lampinen oli sitä mieltä, että koira pystyy edistämään itse omaa hyvinvointiaan, kun taas Mäkelän mielestä esimerkiksi sairas koira ei siihen pysty.

Opinnäytetyön aihe oli kiinnostava ja sen kirjoittaminen sujui mukavasti. Haastattelujen jälkeen koko työ alkoi hahmottua enemmän ja tietoperusta sekä haastatteluosiot nivoutuivat paremmin yhteen. Tehty opinnäytetyö tuo lisätietoa toimeksiantajalle eri näkökulmasta kuin Lapista, mikä on hyvä asia, sillä tällä hetkellä rekikoiratoimintaa harjoitetaan pääasiassa Pohjois-Suomessa.

LÄHTEET

Eläintieto. 2016. Seura- ja harrastuseläinten hyvinvoinnin neuvottelukunnan määritelmä eläinten hyvinvoinnille. Viitattu 13.9. 2016 <http://www.elaintieto.fi/wp-content/uploads/2016/02/shehvnk-hyvinvoinnin-m%C3%A4%C3%A4ritelm%C3%A4.pdf>.

Eläinsuojelulaki. 2016. Maa- ja metsätalousministeriö. Viitattu 17.9.2016 <http://mmm.fi/elainsuojelulaki>.

Eläinsuojelulaki. 4.4.1996/247.

Evira. 2016. Eläinsuojelu ja eläinten pito. Viitattu 21.9.2016 <https://www.evira.fi/elaimet/elainsuojelu-ja-elainten-pito/elainsuojelu-pitopaikoissa/elainnayttelyt-elaintarhat-ja-sirkukset/>.

Hankikoira. 2016. Koirarodut. Viitattu 29.9.2016 <http://www.hankikoira.fi/koirarodut/siperianhusky>.

Inspirans. 2016. Kvalitatiivinen tutkimus. Viitattu 28.9.2016 <http://www.inspirans.fi/kvalitatiivinen-tutkimus/>.

Kinnunen, L. 2016. Rekikoira. Viitattu 19.10.2016 <http://www.siperianhusky.net/rekikoira.html>.

Koirat. 2016a. Rodut. Alaskanmalamuutti. Viitattu 29.9.2016 <http://www.koirat.com/rodut/alaskanmalamuutti>.

Koirat. 2016b. Rodut. Samojedinkoira. Viitattu 29.9.2016 <http://www.koirat.com/rodut/samojedinkoira>.

Koirarodut. 2016. Grönlanninkoira. Viitattu 29.9.2016 <http://koirarodut.suntuubi.com/?cat=255>.

Lampinen, K. 2016. Riverside Husky. Yrittäjän haastattelu 30.9.2016.

Lapin AMK. 2016. Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa. Viitattu 13.9.2016 <http://www.lapinamk.fi/fi/Tyoelamalle/Tutkimus-ja-kehitys/Lapin-AMKin-hankkeet?RepoProject=421625>.

Lackman, P., Verhelä, P. 2003. Matkailun ohjelmalvelut. Matkailuelämyksen tuottaminen ja toteuttaminen. Porvoo: WSOY.

Lissabonin sopimus. 7.12.2007/C306.

Maa- ja metsätalousministeriö. 2016. Eläintarhassa ja pysyvässä eläinnäytellyssä pidettävien eläinten pidolle asetettavat eläinsuojeluvaatimukset. Viitattu 21.9.2016 <http://mmm.fi/documents/1410837/1818168/f30fi.pdf/2ef59d69-6305-4a17-9aa7-27fe36962033>.

Majuri, K. & Äijälä, M. 2016. Matkailueläinten hyvinvoinnista viestiminen lisää matkailupalvelun turvallisuutta ja laatua. Lumen 2/2016 Teema-artikkeli. Viitattu

11.10.2016 <https://blogi.eoppimispalvelut.fi/lumenlehti/2016/09/29/matkailuelainten-hyvinvoinnista-viestiminen-lisaa-matkailupalvelun-turvallisuutta-ja-laatua/>.

Mäkelä, E. 2016. Gegwen Getaways. Yrittäjän haastattelu 6.10.2016.

Netlé Purina. 2016. Body Condition System. Viitattu 21.9.2016 http://www.ruralareavet.org/PDF/Physical_Exam-Body_Condition_Score.pdf.

Pixabay. 2016. Alaskan malamute. <https://pixabay.com/fi/alaskan-malamute-malamute-koira-1531351/>.

Raussi, S. 2016. Eläinten hyvinvointi Suomessa. II, Kansallinen eläinten hyvinvointiraportti. Helsinki: Eläinten hyvinvointikeskus, Helsingin yliopisto.

Rikoslaki 9.8.2013/585.

Saavalainen, E. 2010. Suojelevatko eläinsuojelusäädökset rekikoiria? Rovaniemi: Rovaniemen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B nro 18.

Saaranen-Kauppinen, A., Puusniekka, A. 2016. Strukturoitu ja puolistrukturoitu haastattelu. Viitattu 28.9.2016 http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3_3.html.

Sled Dog Task Force. 2011. British Columbia. Viitattu 21.9.2016.

Sled Dog Code of Practice. 2012. British Columbia. Ministry of Agriculture. Viitattu 21.9.2016.

Stat. 2016. Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. Viitattu 28.9.2016 <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>.

Stat. 2016. Haastattelemalla kerättävän tiedon luonne. Viitattu 28.9.2016 <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/01/>.

Tunturisusi. 2016. Alaskanhusky. Viitattu 19.10.2016 <http://www.tunturisusi.com/koiralinkit/alaskanhusky.htm>.

Valtioneuvoston asetus koirien, kissojen ja muiden pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten suojelusta. 674/2010. Viitattu 19.9.2016.

Wikimedia. 2015. Siberian husky. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Siberian_Husky_bi-eyed_Flickr.jpg.

Wikimedia. 2014. Alaskan husky. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:K%C5%99%C3%AD%C5%BEenec_husky_-_alaskan._Neuznan%C3%A9_plemeno.jpg.

Wikimedia. 2015. Samoyed sledding. <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Samoyedsledding2.JPG>.

Wikimedia. 2012. Greenland dog. https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Greenland_Dog.jpg.

LIITTEET

Liite 1. Yrittäjähaastattelu: Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa

Liite 1. Yrittäjähaastattelu: Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa 1(3)

Yrittäjähaastattelu: Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa

Haastatteli(t)

Päivämäärä ja aika

Esittely ja lupa haastattelun nauhoittamiseen (tutkimussuostumus)

Yrityksen tausta (voidaan täyttää osittain ennakkoon esim. netistä löytyvien tietojen perusteella, täydennetään kysymällä)

- Kunta, perustamisvuosi, henkilöstömäärä, eläinten pidon tausta (harrastus, liiketoiminta, kilpailut), mitä eläimiä yrityksessä, eläinten määrä, liiketoiminta alihankintaketjun kautta vai suoramyyntinä

Avauskysymys

- Kertoisitko yritystoiminnastasi (millaisia tuotteita, asiakkaat, markkinointi)
- Kertoisitko eläinten roolista alueen matkailussa (**tämä kysymys vain matkailualueiden päälliköille**)
 - Miten eläimet näkyvät/vaikuttavat omaan työnkuvaasi?

Eläinten hyvinvointi

- Kuvaile hieman tyypillistä päivää eläinten kanssa (yrityksille jotka omistavat eläimiä)
 - Mitä rutiineja siihen kuuluu?
- Miten yrityksessänne huomioidaan eläinten hyvinvointi?
 - Koulutus, kuka kouluttaa? Kuka hoitaa; henkilökunnan osaaminen, vaihtuvuus? Eläinmäärä / hoitaja?
 - Tehdäänkö yritysten välistä yhteistyötä?
 - Mitä eläimet tekevät matkailusesonkien ulkopuolella?
 - Eläimen lopettaminen? Eläinlääkäripalveluiden saanti?
 - Pidetäänkö kirjanpitoa eläimiä koskevista käytänteistä (työpvät, ajomatkat, loishäätö, rokotukset jne.)
 - Onko eläinten yksilöllisyys huomioitu, miten?
- Eläinten hyvinvointi matkailutoiminnassa: Mitkä asiat toimivat hyvin, missä asioissa tarvittaisiin parannusta?
 - Mitä on matkailueläimen hyvinvointi, mitkä ovat sen tunnuspiirteet ja miten sitä voisi mitata?
 - Valitseeko eläin itse aina oikein, kykeneekö se edistämään omaa hyvinvointiaan?
 - Vaikuttaako eläimen arvo ja sen käyttötarkoitus hyvinvointiin/kohteluun/hoitoon?
 - Vaatiiko eläinten hyvinvointi suuria panostuksia, miksi, miksi ei?

Liite 1. Yrittäjähaastattelu: Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa 2(3)

- Kenellä on vastuu matkailueläinten hyvinvoinnista?
 - Kenellä on oikeus toimia asiantuntijana eläinten hyvinvointiin liittyen?
- Miten näet lain ja eläinten hyvinvoinnin välisen suhteen?
 - Ovatko nykyiset lait ristiriitaisia suhteessa eläinten hyvinvointiin?
 - Onko nykyisten lakien ja yleisten toimintatapojen välillä ristiriitaa?
 - Miten valvonta pitäisi toteuttaa? Onko valvontaa toteutettu teidän kohdalla?
 - Onko tässä tapahtunut muutosta viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Jos vertaat eläinten hyvinvointia ja kohtelua Lapin ja muiden matkakohteiden (sekä koti- että ulkomaiset kohteet) välillä, mitä eroja näet?
- Jos teillä olisi mahdollisuus kehittää eläinten hyvinvointia edistävä tehokas järjestelmä, millainen se olisi?
 - Näetkö, että järjestelmä voisi olla yleismaailmallinen?
 - Miten yleismaailmallisten käytäntöjen toteuttaminen onnistuisi paikallisella tasolla?

Eläimet ja matkailijat

- Kuvailisitko tyypillistä eläinten ja matkailijoiden välistä kohtaamista?
 - Miten matkailijat suhtautuvat eläimiin (esim. ylimielisyys, kunnioitus, pelkääminen)?
 - Millaisia vuorovaikutussuhteita asiakkaiden ja eläinten välillä syntyy?
 - Vaikuttavatko asiakkaiden ennakkokäsitykset ja -kokemukset eläimistä kohtaamiseen?
 - Rajoittaako eläinten läsnäolo ja toiminta mitenkään matkailijoiden käyttäytymistä ja toimintaa?
 - Onko vuorovaikutus muuttunut erilaiseksi esimerkiksi safarin jälkeen, miten?
 - Ohjeistetaanko asiakkaita eläinten kanssa toimimiseen, miten?
 - Onko koskaan syntynyt vaaratilanteita eläimelle ja/tai matkailijalle, annatko esimerkin, mistä vaaratilanne mahdollisesti johtui?
 - Millaisia yllättäviä tilanteita on sattunut eläinten ja matkailijoiden välisessä vuorovaikutuksessa?
 - Miten yllättävät tapahtumat (esim. sääolojen muutos) vaikuttavat matkailijan ja eläimen väliseen toimintaan?
- Mihin asioihin asiakkaat (matkailijat, matkanjärjestäjät) kiinnittävät huomiota eläimissä ja niiden pidossa?
 - Mihin eläimen piirteisiin matkailijat kiinnittävät huomiota?
 - Millaista ennakotietoa asiakkailla on eläimistä ja niiden hyvinvoinnista?
 - Kyselevätkö asiakkaat esim. eläinten ruokinnasta ja muusta ylläpidosta?
 - Onko eri kansallisuuksien välillä eroja?
 - Millaista palautetta asiakkailta tulee?
 - Onko tässä tapahtunut muutosta viimeisen kymmenen vuoden aikana?
- Miten toimintaympäristö vaikuttaa eläimen ja matkailijan väliseen kohtaamiseen?
 - Millaisissa tilanteissa ja paikoissa asiakkaat haluavat olla kosketuksissa (esim. valokuvaaminen, silittäminen ym.) eläimiin?

Liite 1. Yrittäjähaastattelu: Eläinten hyvinvointi matkailupalveluissa 3(3)

- Miten toimintaympäristö (vrt. lyhyt rinki tarhalla ja monen päivän safari) vaikuttaa matkailijan ja eläimen väliseen kohtaamiseen?
- Onko asiakkaiden ja eläinten välinen vuorovaikutus erilaista eri paikoissa (vrt. esim. tarhalla ja safarilla)?
- Voiko tietty ympäristö tai paikka vaikuttaa negatiivisesti matkailijan kokeemukseen eläimestä, miten?
- Onko eläimen ja matkailijan kohtaamista (esim. valokuvaaminen) varten pyritty rakentamaan tietynlaisia ympäristöjä tai paikkoja, miksi?
- Millä perusteella matkailutoiminnassa käyttämänne paikat ovat valikoituneet käyttöön?
- Millainen on/ei ole hyvä ympäristö tai paikka eläinmatkailupalvelujen järjestämiselle, miksi?

Viestintä

- Miten eläinten hyvinvointiin liittyvistä kysymyksistä viestitään asiakkaille?
 - Millä tavoin asiakkaille viestitään eläinten hyvinvoinnista: Kerrotaanko esim. eläinten ruokinnasta, rokotuksista, kouluttamisesta ym.?
 - Oletatteko, että jotkin asiat, rakenteet ja toimintatavat kertovat/viestivät asiakkaille, että huolehditte eläinten hyvinvoinnista. Esimerkkejä, mitkä?
 - Tehdäänkö yritysten välillä yhteistyötä viestinnässä?
 - Tehdäänkö matkanjärjestäjien kanssa yhteistyötä viestinnässä?
 - Mikä on alan yhdistysten rooli viestinnässä (esim. Porotilamatkailu ry, Suomen vaellustallien liitto)?
- Oletko tyytyväinen viestinnän luonteeseen?
 - Viestitäänkö eläinten hyvinvoinnista riittävän hyvin ja tehokkaasti?
 - Miten viestintää voitaisiin kehittää?
- Millaista olisi omassa yrityksessäsi ihanteellinen eläinten hyvinvointiin liittyvä viestintä?
 - Mikä olisi ydinviestisi?
 - Mitkä viestintäkanavat olisivat tärkeitä?

Viimeinen kysymys

- Onko sinulla muita ajatuksia käsittelemiimme teemoihin liittyen?